

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Palveluvalikoiman periaatteet

Vaikuttavien palvelujen ja menetelmien
kansallisen valinnan periaatteista säätäminen

Kirsi Ruuhonen, Kaisa-Maria Kimmel, Virva Juurikkala,
Sirku Pikkujämsä

**Kansallinen
palvelureformi**

Palveluiden vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden lisääminen

- Osa hallitusohjelman mukaisen **kansallisen palvelureformin** mukaista lainvalmistelua
- Palvelujen laadun, vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden parantaminen lähtökohtina valmistelulle
 - Myös ennaltaehkäisyn vahvistuminen, palvelujen integraatio, saatavuus ja jatkuvuus sekä palvelujärjestelmän selkeyttäminen
- **Vaikuttavien menetelmien ja parhaiden käytäntöjen käyttö palvelujärjestelmässä**
 - Panostaminen sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen arviointiosaamisen ja päätöksenteon vahvistamiseen, laatu- ja vaikuttavuustietotuotantoon, suositusten kehittämiseen sekä vakiinnuttamiseen palvelujärjestelmään
 - Laatu-, vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustiedon tuotannon, analysoinnin ja hyödyntämisen tehostaminen
 - Vaikuttavuusperustaisen valtion ohjauksen vahvistaminen

Vaikuttavien palvelujen ja menetelmien kansallisen valinnan periaatteista säätäminen

- Hallitusohjelma: **Säädetään periaatteista**, joiden mukaan palveluiden ja menetelmien kuulumisen palveluvalikoimaan ja niiden poisrajaaminen toteutetaan julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa.
 - Hallitusohjelman mukaiset vaikuttavuuskokonaisuuden kustannusvaikutukset -58 milj. (2027) / -108 milj. (2028)
- Hallitusohjelma: **Selvitetään** mahdollisuus säätää **kansallisesta toimijasta**, joka voi sitovasti linjata menetelmän kuulumisesta julkiseen palveluvalikoimaan.
- Aiempaa valmisteluaineistoa mm.
 - Selvityshenkilöt: Toimiva sosiaalihuolto vaatii porrastusta ja vahvaa kansallista sisältöohjausta - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)
 - Terveydenhuollon palveluvalikoiman priorisointi (TERPPA) | Tieto käyttöön (tietokayttoon.fi)
 - Saarni S. Terveydenhuollon sisältöohjauksen kehittäminen hyvinvointialuerakenteessa. STM Raportteja ja muistioita 2023:19
 - Kaila M. & Lohiniva-Kerkelä, M. Kansallinen terveydenhuollon palveluvalikoima. Määrittämisen periaatteet, rakenne ja kehittämismahdollisuudet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:31
 - **Sosiaali- ja terveydenhuollon priorisointifoorumi 2022**

Mitä priorisointi on?

- Priorisointi tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollossa eri menetelmien ja palvelujen – ei ihmisten – asettamista tärkeysjärjestykseen.
- Priorisoinnin tavoitteena on varmistaa, että käytettävissä olevat resurssit hyödynnetään ja kohdennetaan siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto voi niiden avulla tuottaa koko väestön näkökulmasta parhaan mahdollisen terveyshyödyn ja hyvinvoinnin.
- Priorisoinnin tavoitteena ei ole säästää, vaan huolehtia siitä, että tehdyt ratkaisut tuottavat kustannusvaikuttavasti terveyttä ja hyvinvointia, ovat oikeudenmukaisia niin yksilö- kuin väestötasolla, eivätkä lisää väestö-, asiakas- tai potilasryhmien välistä eriarvoisuutta.

Mikä on palveluvalikoima?

Terveydenhuollon palveluvalikoimalla tarkoitetaan julkisin varoin rahoitettua terveydenhuollon palveluiden kokonaisuutta.

Siihen kuuluvat sekä julkisesti järjestetyt terveydenhuollon palvelut, että ne yksityiset terveysterveyst, joista saa sairausvakuutuskorvauksen.

Sosiaalihuollon palveluvalikoimalla tarkoitetaan tässä valmistelussa sosiaalihoitolain 14 §:n mukaisiin palveluihin sisältyviä toimenpiteitä, menetelmiä ja työmuotoja.

Sosiaalihuollon palveluvalikoimaan kuuluvat julkisesti järjestetyt sosiaalihuollon palvelut, mukaan lukien yksityisen palveluntuottajan ostopalveluna tuottamat hyvinvointialueen myöntämät palvelut.

Palveluvalikoiman periaatteiden lainvalmistelun lähtökohdat

- Sosiaali- ja terveydenhuoltoon käytettävissä olevat resurssit (taloudelliset voimavarat, henkilöstö, osaaminen, tilat, laitteet jne.) ovat rajalliset, eikä kaikkiin tarpeisiin ole mahdollista vastata julkisin resurssein
 - Siksi resurssit pitää kohdentaa niin, että
 - ne tuottavat mahdollisimman paljon terveyttä ja hyvinvointia väestötasolla
 - ja että valinnoissa on otettu huomioon oikeudenmukaisuus, perusoikeudet ja yhdenvertaisuus
- Tämän saavuttaminen edellyttää valintoja ja rajojen määrittelyä eli priorisointia
- Priorisointia tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon arjessa joka päivä, kun tehdään valintoja
 - yksittäisten asiakkaiden palveluissa ja potilaiden hoidossa
 - henkilöstön, tilojen, laitteiden tai muiden resurssien kohdentamisessa eri tarpeiden, palvelujen, menetelmien tai väestöryhmien välillä

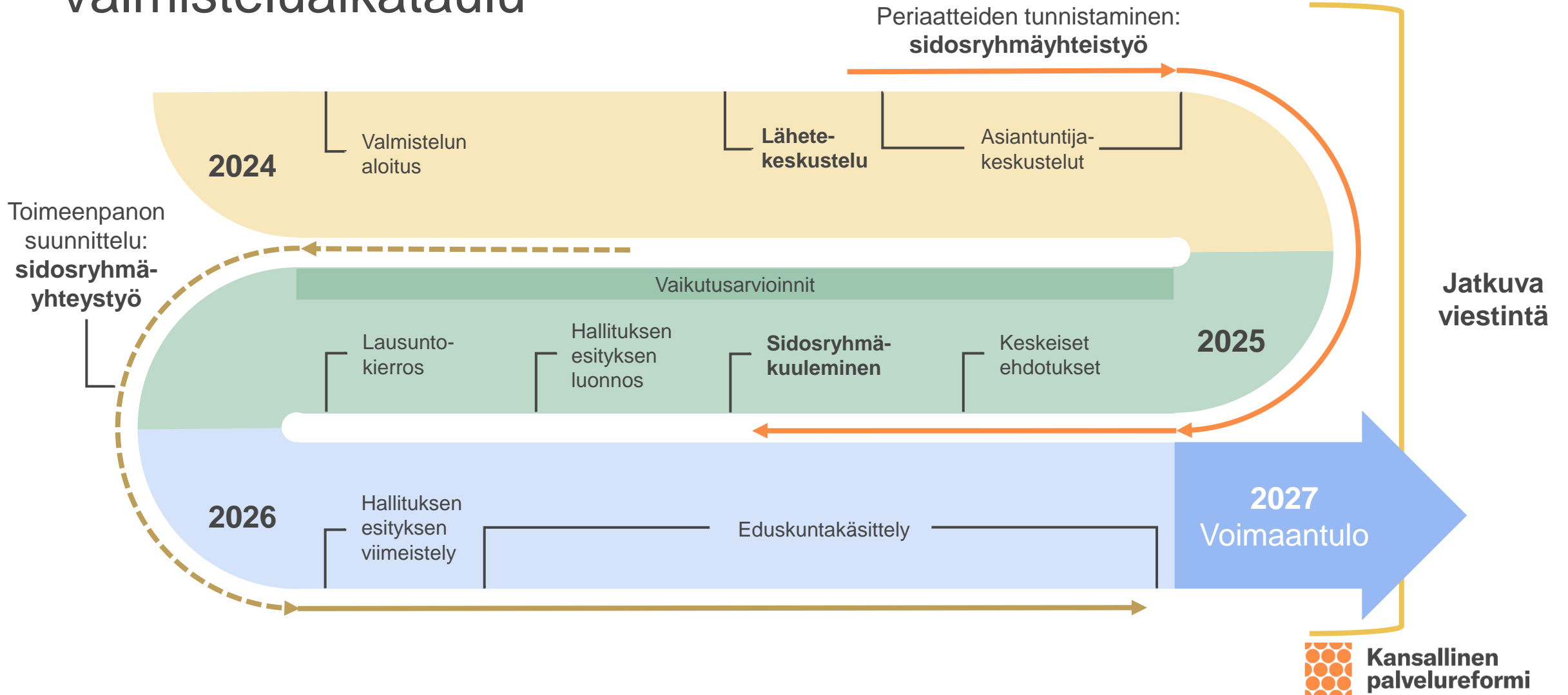
Palveluvalikoiman periaatteiden lainvalmistelun lähtökohdat

- Tavoitteena on, että periaatteet auttavat päätöksenteossa siitä, mitkä menetelmät ja palvelut kuuluvat julkiseen palveluvalikoimaan tai rajataan siitä pois
- Mahdollisuus rajata menetelmiä pois palveluvalikoimasta on tarpeen, jotta rajallisia resursseja pystytään kohdentamaan vaikuttavasti ja yhdenvertaisesti
- Periaatteita valmistellaan erikseen sosiaalihuollolle ja terveydenhuollolle
- Palveluvalikoimaa tarkastellaan myös palvelujen yhteensovittamisen, yhteisten sote-palvelujen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta
- **Kansalliset yleiset periaatteet laaditaan siten, että niitä voidaan soveltaa ja hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksessa ja palvelujärjestelmässä eri tasoilla, myös yksittäisen asiakkaan ja potilaan hoidossa ja palveluissa**
 - Soveltamisessa huomioidaan toimintaa suoraan lain nojalla sitovat perus- ja ihmisoikeudet, kuten syrjintäkielto, sekä asiakkaan ja potilaan oikeudet, kuten henkilön toiveiden huomioiminen, kun palvelua annetaan yksilötasolla

Valmisteluaikataulu

Terveydenhuollon palveluvalikoiman kehittäminen tulevaisuudessa

Palveluvalikoiman periaatteista säättäminen:

- Valmistelu ja sidosryhmäyhteistyö
- Periaatteiden tunnistaminen
- Lausuntokierros
- Eduskuntakäsittely
- Toimeenpanon suunnittelu

Periaatteiden toimeenpano:

- Periaatteiden sisällön jatkokäsittely ja täsmentäminen
- Soveltamisen ohjaus
- Kansallisen suositustoiminnan kehittäminen
- Vaikuttavuustiedon laadun ja hyödyntämisen parantaminen

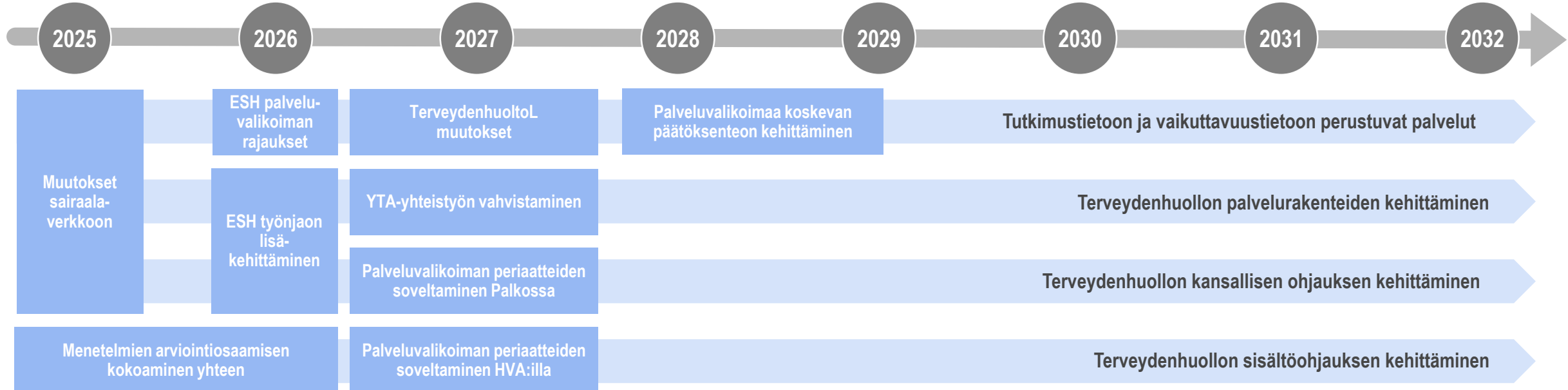
Priorisoinnin ja palveluvalikoiman kehittäminen:

- Palveluvalikoimaa koskevan päätöksenteon kehittäminen
- Palveluvalikoiman periaatteiden ja suositusten jalkauttaminen hyvinvointialueilla ja palveluissa laajemmin
- Menetelmä- ja arviointiosaamisen kehittäminen
- Palvelujen vaikuttavuusperustainen kohdentaminen
- Vaikuttamattomista menetelmistä luopuminen

Sääntelyn kehittäminen: Suositusten sitovuudesta säättäminen?

Priorisoinnin vakiintuminen ja jatkuva kehittäminen:

- Palveluvalikoiman päätöksentekojärjestelmän ja ohjauksen jatkuva arviointi
- Palvelukokonaisuuksien kustannusvaikuttavuuden arviointi
- Horisontaalisen priorisoinnin toteuttaminen asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi
- Muutos- ja kehittämistarpeiden arviointi

LUONNOS

Sosiaalihuollon vaikuttavuuden kehittäminen tulevaisuudessa

Palveluvalikoiman periaatteista säättäminen:

- Valmistelu, sidosryhmäyhteistyö
- Periaatteiden tunnistaminen
- Lausuntokierros
- Eduskuntakäsittely
- Kansallisia suosituksia antavasta toimijasta säättäminen
- Toimeenpanon suunnittelu

Periaatteiden toimeenpano:

- Periaatteiden sisällön jatkokäsittely ja täsmentäminen
- Soveltamisen ohjaus
- Kansallisen suositustoiminnan kehittäminen
- Vaikuttavuustiedon laadun ja hyödyntämisen parantaminen

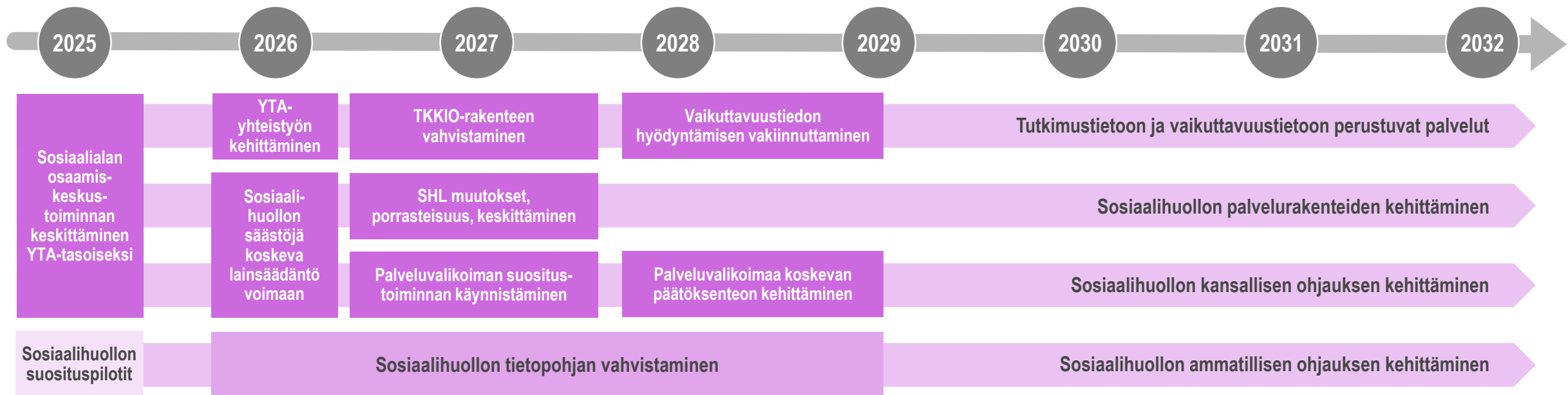
Priorisoinnin ja palveluvalikoiman kehittäminen:

- Palveluvalikoiman suositustoiminnan kehittäminen
- Palveluvalikoiman periaatteiden ja suositusten jalkauttaminen hyvinvointialueilla ja palveluissa laajemmin
- Menetelmä- ja arviointiosaamisen kehittäminen
- Palvelujen vaikuttavuusperustainen kohdentaminen
- Vaikuttamattomista työmuodoista luopuminen

Sääntely kehittäminen: Suositusten sitovuudesta säättäminen?

Priorisoinnin vakiintuminen ja jatkuva kehittäminen:

- Palveluvalikoiman suositustoiminnan ja ohjauksen jatkuva arviointi
- Palvelukokonaisuuksien kustannusvaikuttavuuden arviointi
- Horisontaalisen priorisoinnin toteuttaminen asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi
- Muutos- ja kehittämistarpeiden arviointi

LUONNOS

Periaateaihiot sidosryhmien osallistumisen runkona

- Seuraavilla dioilla esitellään periaateaihiota sidosryhmien pohdinnan käynnistämiseksi kuuteen teemaan jaoteltuna
 - Aihiot eivät ole ehdotus palveluvalikoiman periaatteita koskevista lakimuutoksista, vaan *runko periaatteiden sisältöä koskevalle keskustelulle*
 - Osallistumisväylällä pääsette esittämään näkemyksiä, täydennyksiä, toiveita, ideoita ja kritiikkiä palveluvalikoiman periaatteista
- Kommentit kootaan periaateaihioiden ympärille, mutta niiden tarkoituksena ei ole sitoa tai rajata keskustelua
- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisinä teemoina:
 - Ihmisarvon kunnioittaminen
 - Palveluvalikoimasta päättämisen periaatteet
 - Terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteina:
 - Tarveperiaate
 - Kustannusvaikuttavuus
 - Sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteina:
 - Tarveperiaate
 - Kustannusvaikuttavuus

Sidosryhmäyhteistyön tavoitteet

- Sote-toimijat pääsevät osallistumaan palveluvalikoiman periaatteiden kehittämiseen
- Osallistumisen tukena verkkoalusta ja periaatteita koskeva aineisto
- Palveluvalikoiman periaatteet ovat yhteinen asia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaille, potilaille, ammattihenkilöille, hyvinvointialueille, viranomaisille, järjestöille ja muille toimijoille, koska
 - Palveluvalikoiman periaatteet ovat keskeinen osa sisältöohjauksen ja priorisoinnin kehittämistä
 - Priorisoinnin pitää perustua määriteltyihin ja laajasti hyväksytyihin periaatteisiin
- Valmisteluun liittyvän sidosryhmien osallistumisen ja yhteistyön tavoitteena on:
 - Haastaa sote-toimijat käsittelemään palveluvalikoiman periaatteiden sisältöä
 - Kannustaa moninäkökulmaiseen keskusteluun palveluvalikoiman periaatteista
 - Saada monipuolisia näkemyksiä periaatteiden valmistelun tueksi
 - Saada mukaan eri asiakas- ja potilasryhmien sekä ammattikuntien ja sote-toimijoiden näkökulmia
 - Tunnistaa periaatteiden toimeenpanon ja soveltamisen haasteita sekä vaikutuksia

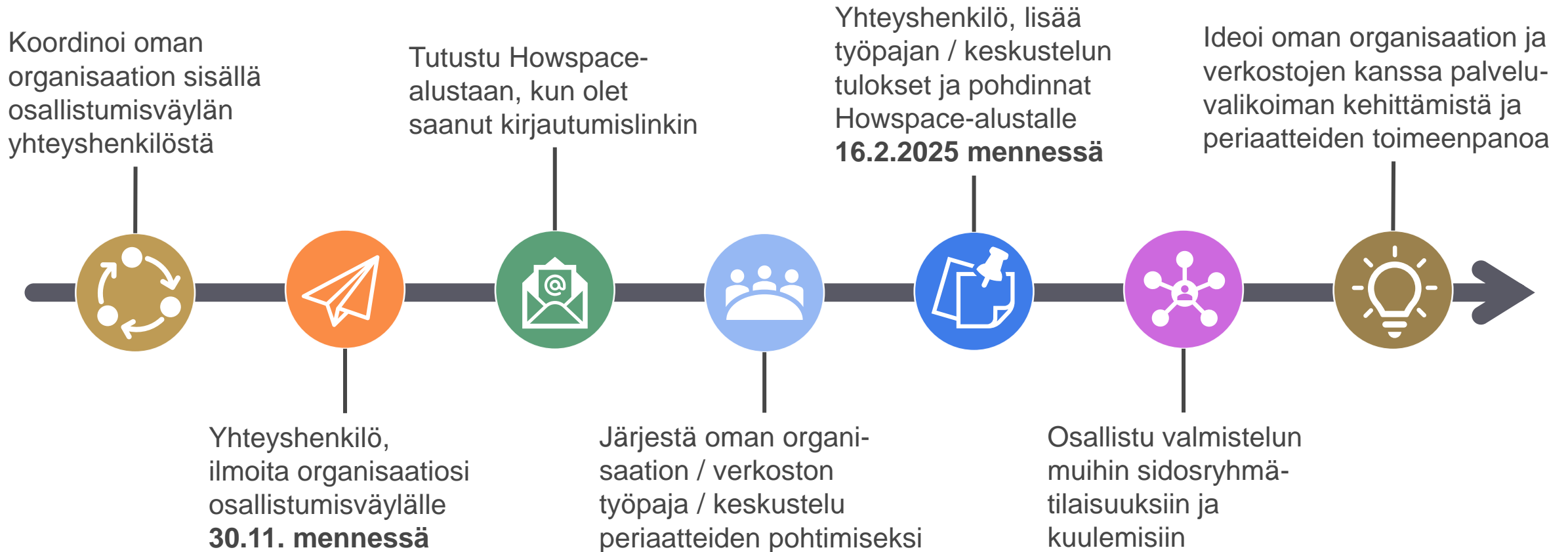
Miten palveluvalikoiman periaatteiden kehittämiseen pääsee mukaan?

- Kutsumme sidosryhmät jakamaan näkemyksiään palveluvalikoiman periaatteista Howspace-verkkoalustan kautta. Osallistumisväylä on auki **15.11.–16.2.2025 välillä**
- Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat kävisivät keskustelua palveluvalikoiman periaatteista ja työstäisivät periaatteita koskevaa aineistoa aktiivisesti eri foorumeilla talven aikana
- Kukin toimija voi ilmoittautua mukaan palveluvalikoiman periaatteiden lainvalmistelun sidosryhmäyhteistyöhön **30.11. klo 16:00 mennessä** [tällä ilmoittautumislomakkeella](#)
 - Ilmoittautuminen on organisaatiokohtainen! → Pyydämme sopimaan sisäisesti yhteyshenkilöstä ja alustalle kirjautumiseen käytettävästä sähköpostiosoitteesta
 - Kirjautumislinkki ja käytännön ohjeet lähetetään ilmoittautuneille verkkoalustan avautuessa ja joulukuun alussa
- Lisätiedot ja kyselyt osallistumisväylään liittyen: suunnittelija Annika Sipi (annika.sipi@gov.fi), lisätietoa valmistelusta myös [tästä osoitteesta](#)

Osallistumisen eteneminen

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Kiitos.

Vastuuvalmistelija, lainsäädäntöjohtaja (Kansallinen palvelureformi) Kirsi
Ruuho
Lakimies (Kansallinen palvelureformi) Kaisa-Maria Kimmel
Lääkintöneuvos Sirkku Pikkujämsä (terveydenhuollon palveluvalikoima)
Sosiaalineuvos Virva Juurikkala (sosiaalihuollon palveluvalikoima)